

Nr 41

Utlåtande i anledning av motioner om åtgärder till främjande av turistnäringen i Jämtlands län och av fritidsverksamhet, m. m.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats

dels motionen I: 247 av herr *Karl Pettersson* vari hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande åtgärder för främjande av turistnäringen varvid i motionen framförda synpunkter bör beaktas;

dels motionen II: 415 av herr *Lundberg* vari hemställes att riksdagen med beaktande av de framförda synpunkterna måtte besluta

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt utredning samt förslag till inköp av i första hand erforderliga markområden i Kalls kommun, Jämtlands län, och i Åreskutans omgivning för anläggning av ett fritids-, semester-, rekreations-, idrotts- och utbildningscentrum av internationell standard, men med beaktande av att dagskostnaderna inte får bli så höga, att lägre inkomsttagare utestängs från att nyttja detsamma;

att tidsenliga lokaler och övningsplatser för klassläraryhögskolorna anläggas, med beaktande av åtgärder för att lösa ledarfrågan för vår ungdoms fysiska fostran samt behovet av lokaler och övningsplatser, samt

att åtgärder vidtages för att stimulera till ökad användning av kollektiva trafikmedel — främst järnvägarna — för att på så sätt åstadkomma en minskning av trafikolyckor samt en bättre boende- och trafikmiljö.

I motionen I: 247 anföres att turistnäringen i Jämtlands län genom utbyggnader har bättre möjligheter än tidigare att ta emot de människor som vill söka vila och avkoppling. För att turistanläggningarna och övriga investeringar skall kunna tas till vara på bästa ekonomiska sätt, är det ett villkor att de kan utnyttjas under lång tid av året. En möjlighet till ökat utnyttjande är att under vissa lågsäsonger utnyttja anläggningarna för viss sjukvård. En annan möjlighet är att öka charterresor med järnväg och flyg, framför allt från de tätortsbefolkade områdena i Mellaneuropa. I norra Jämtland finns stora outnyttjade sportfiskevattentillgångar på grund av att de ligger avlägset från vägar. Utbyggnad av vissa vägar skulle därför kunna vara en bidragande orsak att göra länet ännu mera attraktivt ur rekreationssynpunkt.

I motionen II: 415 framhålles den fysiska aktivitetens betydelse för hälsan och anföres att den fysiska fostran och träningen för ungdomen för-

summats. Lärarhögskolorna måste ägna sådan fostran allt större uppmärksamhet. Det är inte rationellt att låta de nya lärarhögskolorna arbeta under så primitiva förhållanden som nu är rådande. För att den begränsade utbildningstid som står till förfogande skall kunna utnyttjas effektivt och inte betraktas som bortslösad är det nödvändigt att tidsenliga gymnastiklokaler och idrottsplatser ställs till lärarhögskolornas förfogande, och byggnadsstyrelsen bör erhålla sådana direktiv att detta beaktas vid nybyggen.

Motionären anför vidare att det råder stor brist på lockande vinteranläggningar för friluftsliv som kan erbjuda inkvartering till rimlig kostnad. Sådana bör planeras som åretruntanläggningar, lämpliga även för kursverksamhet, kongresser och träningsläger t. ex. för lärarutbildning. De från 1969 årliga kurserna i skidloppning för närmare 4 000 lärarkandidater måste till stor del på grund av bristen på lämpliga förläggningar inom landet förläggas till Norge. Även för skolungdomsresor måste man söka förläggningar utomlands, därför att den ypperliga skidterräng som finns i Sverige inte kan utnyttjas på grund av förlägningsbrist. Det är mångmiljonbelopp som på detta sätt går svensk turismnäring förbi.

Motionären fortsätter: Jämtland är ett avfolkningslän som brottas med svåra sysselsättnings- och arbetslöshetsproblem. Inom Kalls kommun har mycket noggranna undersökningar gjorts för att få en utbyggnad av turistväsendet. Man vill i första hand skapa ett turismens lokaliseringsområde omkring Åreskutan. Flera organisationer, bl. a. RESO, har framhållit sitt intresse härför. Det borde anses vara en betydelsefull samhällsangelägenhet att icke låta enskilda markägare punktvis och oplanerat exploatera svensk natur. I stället bör alla möjligheter till en hänsynsfullt planerad utbyggnad av större enheter ske och en turismens strukturrationalisering praktiseras. Detta medger även ett mera ekonomiskt utnyttjande av järnvägar, vägar och flygfält samt anläggning av skidbackar, linbanor, skidleder, serviceanläggningar, hotellanläggningar m. m. Staten borde på förhand inlösa tillräckligt stora mark- och vattenområden.

Vidare måste det ske en radikal förändring av den kollektiva trafiken och dess service. Statens järnvägar måste genom mycket låga taxor söka stimulera allmänheten att till huvudsaklig del nyttja järnvägarna för färd till och från Östersund. En nedsättning av biljettpriset med exempelvis 50 procent på järnvägarna borde kunna ha en viss inverkan på transporterna till och från turistcentra.

Staten och kommunerna bör äga majoriteten av de föreslagna fritidsanläggningarna samt ha det ekonomiska ansvaret för skötsel och service. Staten bör även svara för kostnaderna för förvärv av tillräckliga markområden, och AMS:s investeringar genom olika beredskapsarbeten bör även ingå som tillgång i anläggningen och tillgodoräknas staten. Tillgängliga fonder bör av Kungl. Maj:t kunna utnyttjas för lämpliga markinköp innan

planering och utredningar kan verkställas. Likaså bör AMS kunna anvisa betydande belopp för beredskapsarbeten inom fritidssektorn.

Remissyttrande

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från *länsstyrelsen i Jämtlands län*.

Länsstyrelsen anför:

Turistnäringen i Jämtlands län torde ha relativt större betydelse än i något annat län. I utredningar, som gjorts vid länsstyrelsen, har man beräknat att näringen svarar för 3—4 % av skatteunderlaget i länet, medan motsvarande andelar i de mest utpräglade turistkommunerna uppgår till 20—50 %. Med hänsyn till turistnäringens betydelse som marginalinkomstkälla i bygder med krympande försörjningsunderlag kan man dock antaga, att dess ekonomiska betydelse egentligen är större än vad dessa siffror antyder. Genom att näringen i länet normalt har två säsonger har den jämförelsevis goda förutsättningar att ge sysselsättning åt befolkningen i turistbygderna. Turistnäringen utgör för övrigt ofta den enda utvecklingsbara näringen i länets glesbygder. Dess utvecklingsmöjligheter är därför av stort intresse för den lokala och regionala samhällsplaneringen — — — Länsstyrelsen har vid flera tillfällen genom olika utredningar sökt belysa bl. a. näringens sysselsättningsförhållanden och ekonomiska betydelse. På flera punkter, bl. a. i fråga om den säsongpräglade turistnäringens samband med näringslivet i övrigt, är kunskaperna emellertid ännu ofullständiga. Länsstyrelsen vill alltså i anslutning till förslaget i motion I: 247 vitsorda behovet av en fortsatt utredningsverksamhet till grund för planeringen av turistnäringens vidareutveckling. Länsstyrelsen har i samråd med inrikesdepartementet övervägt möjligheterna för en vidgad utredningsverksamhet bl. a. genom samarbete mellan utredningsorgan i olika län. I ett sådant sammanhang skulle även överväganden kunna göras rörande vilka delar av landet som från rikssynpunkt är mest angelägna att utveckla såsom allsidiga rekreatiomsområden. En central bedömning av sådant slag skulle onekligen vara betydelsefull för planeringen i länen.

I motion II: 415 behandlas bl. a. bristen på lämpliga vinterturistanläggningar inom landet. Sedan några år pågår på länsstyrelsens initiativ en omfattande utredning rörande turism, fritidsbebyggelse och naturvård i länet. Denna utredning som i första hand inriktats på länets viktigaste turistområden, innehåller bl. a. översiktliga bedömningar av lämplig markdisposition. Utredningen rekommenderar exploateringsområden för turistanläggningar och fritidsbebyggelse samt anger, inom vilka områden naturvårdsskäl motiverar särskilda hänsyn i fråga om markutnyttjandet. Markdispositionsplanerna är avsedda att tjäna till ledning för den planering enligt byggnadslagen, som åligger kommunerna.

I länsstyrelsens utredning intar Åreskutan och dess omgivning givetvis en central plats. Utredningen har i sina bedömningar rörande denna del av länet utgått ifrån att trakten kring Åreskutan skall utgöra ett av länets viktigaste rekreatiomsområden och att dess omgivning lämpar sig mycket väl för en fortsatt utbyggnad för turistiska ändamål.

I fråga om statligt lokaliseringsstöd till turistnäringen har länsstyrelsen bedömt de bästa effekterna kunna nås genom koncentrerade insatser inom vissa begränsade områden. Åreområdet i vidsträckt bemärkelse tillhör dessa primära turistområden, inom vilka statliga stödåtgärder enligt länsstyrelsens mening i första hand bör förekomma, och kan sålunda anses i princip lämpligt för investeringar av den typ, som motionen behandlar. Länsstyrelsen anser emellertid, att det måste vara en angelägenhet i första hand för de berörda kommunerna, som har ansvaret för markpolitiken, att se till att mark i erforderlig utsträckning står till förfogande för turistnäringens utveckling. Huruvida de i motionen föreslagna statliga insatserna är de lämpligaste för att främja turistnäringens utveckling i länet kan ifrågasättas. Överväganden rörande behovet av investeringar inom turistnäringen i åreområdet pågår och länsstyrelsen har sålunda sin uppmärksamhet riktad på denna fråga.

Utskottet

I motionen I: 247 hemställs om utredning och förslag rörande åtgärder till förmån för turistnäringen i Jämtlands län. Motionen II: 415 syftar till liknande åtgärder dock med särskilt utformat förslag till inköp av markområden för en större fritidsanläggning inom Kalls kommun. Härjämte upptar motionen II: 415 yrkanden beträffande lärarhögskolornas vinterutbildning och angående rabatter på statens järnvägar.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i anslutning till motionen I: 247 vitsordat behovet av fortsatta utredningar till grund för planeringen av turistnäringens vidareutveckling, dock utan begränsning till att endast avse förhållandena i Jämtlands län. Beträffande förslaget i motion II: 415 har länsstyrelsen anfört att överväganden rörande behovet av investeringar inom turistnäringen i åreområdet pågår inom länsstyrelsen och i samråd med kommunerna. Länsstyrelsen, som sålunda har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, har ifrågasatt om de föreslagna statliga insatserna är de lämpligaste för att främja turistnäringens utveckling i länet och anser att de i stället måste ses som ett led i en utvecklingsplan för hela näringen.

Utskottet uttalade i sitt utlåtande nr 15 år 1968 i anledning av motioner om förläggande till Östersund av 1976 års olympiska vinterspel att strukturomvandlingar inom jordbruk och skogsbruk i förening med en relativt låg industrialiseringsgrad inom Jämtlands län kunde väntas komma att ställa stora krav på arbetsmarknadspolitiska insatser i länet. Utskottet tillstyrkte bl. a. med hänsyn till tillskottet av arbetstillfällen en utredning om förutsättningarna att förlägga vinterspelen till Östersund. Sådan utredning har numera verkställts och frågan övervägs för närvarande av Kungl. Maj:t.

Förevarande motioner synes bl. a. syfta till att mer långsiktigt skapa

sysselsättningstillfällen inom länet och att skapa ett konkurrenskraftigt och koncentrerat område för vinterturism. Utskottet anser detta vara angelägna uppgifter men vill erinra om att lokaliseringspolitiska frågor med anknytning till turism kommer att behandlas av årets riksdag i annan ordning. En utredning i enlighet med motionärernas förslag är enligt utskottets mening inte ägnad att leda till snabbare eller effektivare åtgärder än det inom länsstyrelsen i samråd med kommunerna pågående planeringsarbetet. Utskottet finner därför inte skäl tillstyrka motionärernas utredningsyrkande.

I motionen II: 415 upptages härjämte yrkande om anläggande av övningsplatser för lärarhögskolorna.

I klasslärarutbildningen ingår enligt läroplanen 30 timmars vinterutbildning som avser att ge kompetens att undervisa i skid- och skridskoåkning. Utbildningen förutsätter god snötillgång och förlägges därför av seminarier och lärarhögskolor i Sydsverige till annan än studieorten. Enligt regleringsbrev för 1968/69 för klass- och ämneslärarutbildning får vinterutbildningen förläggas till Norge under förutsättning att kostnaderna inte blir högre än vid förläggning i Sverige.

Det av motionären framförda önskemålet om att förlägga klasslärarnas vinterutbildning till Sverige torde redan nu vara möjligt att tillgodose, om detta anses lämpligare.

I motionen II: 415 har slutligen föreslagits åtgärder för att stimulera till ökad användning av järnvägarna.

SJ har att själv i enlighet med av riksdagen fastställda driftsekonomska principer avgöra sådana frågor som hur och när rabatter bör lämnas. För ändamålet finns en särskild planeringsgrupp inom SJ. Inom ramen för det nuvarande rabattsystemet finns möjligheter att från fall till fall bevilja rabatter vid offentligt utannonserade turistresor som inkluderar hotellvistelse, s. k. IT-rabatt, med 25 % av tur- och returpriset. Sådan rabatt torde ligga i linje med motionärens önskemål.

Utskottet anser sig inte kunna tillstyrka bifall till motionerna utan hemställer

- 1) att motionen I: 247 icke föranleder någon riksdagens åtgärd;
- 2) att motionen II: 415 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller (s), Hedlund (s), Eric Peterson (fp), Karl Gustav Pettersson (s), Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), Nyquist (s)*, Blomquist (m)*, fröken Pehrsson (cp)* och herr Ingvar Andersson (m);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Haglund (s)*, Johansson i Simrishamn (s), Andersson i Örebro (fp), Hugosson (s), Hyltander (fp)*, Nilsson i Agnäs (m), Johansson i Växjö (cp), Green (s), Aldén (s) och Rosqvist (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

vid utskottets hemställan under 1)
av herrar *Blomquist* (m), *Ingvar Andersson* (m) och *Nilsson* i Agnäs (m).